

Informace o činnosti zahraničních oddělení na amerických univerzitách a (zahraniční) mobilita amerických vysokoškolských pedagogů

Zpracovala: RNDr. Hana Ripková, PhD.

Vzhledem k diverzitě amerického terciárního školství a množství vysokých škol v USA (přes 4.000), se informace o postavení zahraničních oddělení a přehled jejich činnosti omezí pouze na několik vybraných univerzit. Model, který bude popsán, je však užíván na většině amerických univerzit, které mají oddělení obdobná českým zahraničním oddělením.

International Office nebo **Office of International Affairs** slouží primárně pro zahraniční studenty a pracovníky, kteří na danou univerzitu přijíždějí. Jejich cílem je umožnit studentům snazší začlenění do místního univerzitního prostředí, pomoci jim s vyřízením formalit (vízových i studijních), případně jim nabídnout možnosti, jak nalézt ubytování. Podobně pomáhají tato oddělení i zahraničním přednášejícím a vědcům, kteří na univerzitu přijíždějí na kratší či dlouhodobý pobyt. Vzhledem k tomu, že Spojené státy jsou dlouhodobě především příjemcem zahraničních akademických pracovníků [Altbach] je tato funkce zahraničních oddělení amerických univerzit obzvláště významná.

Na některých univerzitách jsou kompetence zahraničních oddělení rozšířeny o pomoc americkým studentům univerzity, kteří chtějí studovat v zahraničí. Web nebo pracovníci zahraničního oddělení poskytnou souhrn možností studia v zahraničí. Dobrým příkladem je web University of Utah (<http://www.sa.utah.edu/inter/sap/choose.htm>), popisující jednotlivé možnosti. Volba studenta pak závisí na tom, co od studia v zahraničí očekává. Nejvíce zdůrazňovanou možností jsou pobyty v zahraničí organizované v centrech založených samotnou univerzitou (vlastní „study-abroad“ programy univerzity viz např. <http://www.nyu.edu/studyabroad/>).

Žádné ze zahraničních oddělení, která byla zkoumána, nepomáhá v hledání zahraničních pobytů vědeckým a pedagogickým pracovníkům univerzit. Zahraniční pobyty pedagogických pracovníků, které univerzita sama organizuje (i když ne nutně prostřednictvím zahraničních oddělení), pak souvisí často právě s těmito pracovišti univerzity v zahraničí. Pokud tam americký pedagog odjede, učí studenty své vlastní univerzity, jeho role se liší vlastně téměř pouze změnou místa, kde jeho přednášky probíhají. Univerzity ovšem takové výjezdy svých pracovníků finančně motivují (v roce 2006 podporovalo 58% amerických vysokých škol výjezdy svých pracovníků do zahraničí na pracoviště vlastní univerzity). [Koch]

Vědci a přednášející na amerických univerzitách nejsou ovšem ponecháni zcela bez pomoci. Pokud si sami nehledají příležitosti vyjet do zahraničí či financovat svůj výzkum externě (obvykle za pomoci internetu), mohou se obrátit na některý specializovaný útvar své univerzity. Na různých školách mají tuto funkci různá oddělení, obvykle jde buď o útvary zabývající se rozvojem univerzity či výzkumem.

Externí financování, granty, stipendia či dary, mívá na starosti obvykle jedna kancelář a nerozlišuje se, zda jde o peníze určené k pobytu v zahraničí nebo k výzkumu na půdě mateřské univerzity. Důležité je, že jde o vnější zdroj financí. Na webu příslušného oddělení lze nalézt:

⇒ Linky na databáze finančních zdrojů

- ⇒ Možnost přihlásit se do vlastní databáze univerzity (a zadat o sobě některé detaily o výzkumu a potřebách), tuto databázi vedou sami pracovníci oddělení, kteří neustále přidávají podrobně popsané grantové možnosti, které najdou a podle zadaných kritérií jsou informace automaticky rozesílány potenciálním zájemcům
- ⇒ Workshopy s organizacemi, které přijíždějí na univerzitu propagovat své granty
- ⇒ Jednoduché instrukce pro (začínající) žadatele o grant včetně odkazů na podobné stránky s instrukcemi
- ⇒ Přehledně strukturované informace o univerzitě a jejích součástech, které se opakovaně vyskytují jako položky žádostí u grantů (včetně finančních informací)
- ⇒ Možnost konzultace grantových přihlášek s pracovníky oddělení

Příklady takových webů je možno nalézt na mnoha univerzitách, uvedme třeba:

Yale- Office of grant and contract administration

http://www.yale.edu/grants/funding_info/index.html#databases

Princeton- Office for Research and Project Administration

<http://www.princeton.edu/~orpa1/>

Stanford- Office of University Foundation Relations

<http://www.stanford.edu/dept/foundationrelations/index.html>

Berkley- Sponsored Projects office

<http://www.spo.berkeley.edu/>

University of Colorado Boulder- Office of Contracts and Grants

<http://www.colorado.edu/ocg/intro.html>

Pomoc od své mateřské univerzity akademičtí pracovníci získají, není ovšem zaměřena pouze na jejich mobilitu a už vůbec ne primárně na mobilitu do zahraničí. Zahraniční zkušenost (ve smyslu znalosti toho, jak to „chodí“ v zahraničí, delší pobyt v cizí zemi jako kulturní a sociální přínos) je obvykle součástí zrání amerických studentů, zvláště těch, kteří neukončí své vzdělání na úrovni bakaláře. Absolventi doktorských programů, kteří chtějí nastoupit akademickou kariéru, tedy už tuto základní zkušenost mají. Chtějí-li zlepšit svoje šance na získání dobrého akademického místa a posílit svůj životopis, musí se ucházet o kompetitivní nabídky stipendií. Například obdržet Fulbrightovo stipendium je pro Američana cenné nikoliv nutně pro zahraniční pobyt, ale spíše jako potvrzení úspěchu v soutěži s mnoha dalšími americkými uchazeči. Podobně v mnoha oborech nezáleží tolik na tom, že vědec část své práce realizoval v zahraničí, ale hodnotí se především kvalita pracoviště, kde práce vznikala. Zejména v těch oborech, kde kvalita a vybavení amerických pracovišť převyšuje jejich evropské či asijské konkurenty, hodnotí se kladněji předchozí zkušenost na jiném (avšak špičkovém) pracovišti v USA než „pouhý“ zahraniční pobyt.

Nedostatečná zahraniční mobilita amerických vysokoškolských pracovníků je ovšem v posledních letech vnímána i kriticky [*Koch, Altbach*]. *Koch* dovozuje, že mobilita vysokoškolských pedagogů a vědců je na amerických univerzitách spíše verbálně podporována. Dokladem může být relativně malé procento amerických univerzit, které motivují své pracovníky k mobilitě finančně (na účast pracovníků na zahraničních konferencích přispívá pouze zhruba polovina vysokých škol), ještě méně škol pak zahraniční zkušenost uvádí jako podmínku k postupu v kariérním žebříčku.

Zásadním rozdílem (především oproti české tradici) je i důraz na znesnadnění tzv. inbreeding (v českém prostředí se někdy překládá jako akademický incest). V USA je obvyklé, že úspěšný student, který uvažuje o akademické kariéře, bude jednotlivé stupně studia trávit na různých vysokých školách. Po úspěšném absolvování doktorského programu

je téměř neslýchané, aby uchazeč získal místo na své „domovské“ univerzitě. Specializace, kterou studoval, je přece kvalitně obsazena jeho pedagogem a je logické, že on sám by se měl snažit ji uplatnit na takové škole, kde ještě není plně rozvinuta. Zda v takovém případě půjde o americkou či zahraniční univerzitu není podstatné, mnohem důležitější je pro kariéru otázka kvality dané univerzity a (v případě zaměstnání v USA) zda je místo „tenure track“ tj. zda se bude moci ucházet o definitivu.

Otázka mobility vysokoškolských pracovníků má tedy v USA zcela jiný význam, než je tomu v Evropě nebo v České republice, i když některé osvědčené postupy managementu amerických univerzit jsou v této oblasti inspirativní i pro zahraniční oddělení českých univerzit.

Použité zdroje:

1. **Koch, Kimberly**,: *Internationalization in the U.S.: Slipping Backward?*, International Higher Education, 53, 2008, ISSN 1084-0613 na webu:
http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/Number53/P10_Koch.htm (10.2.2009)
2. **Altbach, Philip G.**,: *Globalization and the University: Myths and Realities in an Unequal World*, Tertiary Education and Management, Volume 10, Number 1/March, 2004, Springer Netherlands, 2004, ISSN 1358-3883 (Print), 1573-1936 (Online)